

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın *Hazine ve Maliye Bakanı Lütfi Elvan* tarafından Anayasa'nın 98. İçtüzüğü'nün 96. ve 99. maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını rica ederim.

Dirayet Dilan Taşdemir

Ağrı Milletvekili

Geçen hafta TÜİK'in açıkladığı kişi başına GSYH'de 2019 verilerine göre; Ağrı ilimiz 16 bin 727 TL ile son sırada yer almaktadır. Eğitim, Sağlık, Sosyo-Ekonomik olarak her zaman son sıralarda yer alan Ağrı işsizlik, yoksullukta her zaman birinci sıralarda yerini almaktadır. Ayrıca doğalgazı en yüksek fiyatla kullanan iller sıralamasında da birinci il olmuştur. Resmi istatistiklere göre, Kürtlerin yoğunluklu yaşadığı kentler ekonomik gelişkinlik göstergeleri açısından en geri sıralarda yer alırken Ağrı ilimiz de bu sıralamanın en sonuncu ili olmaktadır. Bölgedeki kentlerin büyük bir kısmı düşük yatırım oranları, ticari faaliyetlerin kısıtlı olması, yetersiz gelir, istihdam oranının düşüklüğü, işsizliğin Türkiye ortalamasının çok üzerinde olması gibi temel ekonomik sorunlara sahiptir. Son olarak TÜİK tarafından açıklanan "İl Bazında Gayrisafi Yurt İçi Hasıla" verileri bu adaletsizliği ve eşitsizliği daha net ortaya koymaktadır. Bölge bazlı istatistiki veriler incelendiğinde Kürtlerin yoğunlukla yaşadığı iller milli gelirden en az pay alan iller olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, İstanbul'da yaşayan bir vatandaş Ağrı'da yaşayan bir vatandaşın 5 katından fazla gelir elde etmektedir. TÜİK'in açıkladığı GSYH sıralamasına göre; İstanbul 86 bin 798 TL ile ilk sırada yer alırken, İstanbul'u, 81 bin 228 TL ile Kocaeli ve 71 bin 27 TL ile Ankara izlemiştir. İl düzeyinde kişi başına GSYH hesaplamalarında, 18 bin 708 TL ile Van, 17 bin 465 TL ile Şanlıurfa ve 16 bin 727 TL ile Ağrı son üç sırada yer almaktadır. Ayrıca TÜİK'in 4 Kasım 2015 tarihinde yayımladığı bültende yer alan ve bölgelere ve illere göre tüketim harcamalarının dağılımını içeren araştırmasına göre tek başına İstanbul ili tüm bölgenin 13 katı daha fazla toplam ülke tüketiminden pay almaktadır. Buna göre; (2012-2014) yılları arasında yapılmış olan toplam

hane halkı tüketim harcamalarının yaklaşık % 25'i tek başına İstanbul'da, % 14,6'sı Ege Bölgesi'nde, % 12'si Akdeniz Bölgesi'nde; buna karşılık sadece % 1,9'u Erzurum, Ağrı, Kars ve Iğdır'ın aralarında bulunduğu Kuzeydoğu Anadolu Bölgesinde gerçekleşmiştir. Buna Ortadoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri de katıldığında bu oran ancak % 10,7'ye çıkabilmiştir.

Bu bölgelerde tüketim harcamalarının çok önemli bir kısmı konut (kira), gıda gibi kalemlere ayrıldığından eğitim, eğlence ve kültür gibi harcamalar için geriye para kalmamakta ve eğitim harcamalarına sadece %1,1 pay ayrılabilir.

Bu bağlamda;

- 1) Ağrı ilimizin milli gelirden en az pay alan illerin başında yer almasından kaynaklı yaşadıkları sıkıntılardan haberdar mısınız? Bu sıkıntıları gidermeye dönük ne tür çalışmalar yapmaktasınız?
- 2) Ağrı ilimizin milli gelirden en az pay alan illerin başında olmasının özel bir sebebi var mıdır?
- 3) Milli gelirden en az pay alan illerin, Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı iller olmasını Bakanlığınız nasıl gerekçelendirmektedir?
- 4) İllerin ve bölgesel gelir eşitsizliklerinin sebeplerinin neler olduğuna dair çalışmalarınız mevcut mudur?
- 5) İl ve bölge bazlı eşitsizliklerin giderilmesi için bir çalışmanız var mıdır, varsa kapsamı nedir?
- 6) Kürtlerin yoğunlukla yaşadığı illerin birçok göstergede geri kalmasının sebepleri nelerdir?
- 7) Gelir dağılımındaki bu adaletsizliği gidermek için hangi mali politikaları ve hangi araçları kullanmayı düşünüyorsunuz? Bunları nasıl kullanmayı düşünüyorsunuz?